

Zaniechanie ukarania sprawcy

mgr Paulina Jezierska

Zaniechanie ukarania sprawcy

- I. Niepodleganie karze
- II. Abolicja
- III. Odstąpienie od wymierzenia kary
- IV. Warunkowe umorzenie postępowania karnego

Niepodleganie karze

PRZYKŁADY Z USTAWY

- Czynny żal
 - > Art. 15 § 1 k.k. – niepodleganie karze za usiłowanie
 - > Art. 17 § 1 i 2 k.k. – niepodleganie karze za przygotowanie
 - > Art. 23 § 1 k.k. – niepodleganie karze współdziałającego
- Ukrywanie sprawcy przestępstwa, będącego osobą najbliższą (art. 239 § 2 k.k.)
- Złożenie fałszywego zeznania w obawie przed odpowiedzialnością karną przez osobę niewiedzącą o swoim prawie do odmowy zeznań (art. 233 § 3 k.k.)
- Zatajanie dowodów niewinności z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą zatajającemu lub jego najbliższemu (art. 236 § 2 k.k.)
- Dobrowolne odstąpienie od udziału w zorganizowanej grupie przestępczej (art. 259 k.k.)
- Konsekwencja:
 - > Art. 17 § 1 pkt 4 *Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze.*

Abolicja

- Darowanie pewnych przestępstw przez ustawodawcę.
- Formuła polega na „*przebaczeniu i puszczeniu w niepamięć*” określonych typów przestępstw oraz daty, przed którą zostały one popełnione.
- Wyróżnia się m.in.:
 - > Abolicję ograniczoną np. wyłączenie spraw prawomocnie zakończonych,
 - > Abolicję warunkową np. wymaganie od sprawcy podjęcia określonego zachowania po umorzeniu postępowania,
 - > Abolicję pełną.
- Przykład:
 - > Ustawa z dnia 29 maja 1989 r. o przebaczeniu i puszczeniu w niepamięć niektórych przestępstw i wykroczeń (Dz. U. z 1989 r., Nr 34, poz. 179).

Odstąpienie od wymierzenia kary

- Art. 61 k.k.

§ 1. **Sąd może odstąpić od wymierzenia kary w wypadkach przewidzianych w ustawie** oraz w wypadku określonym w art. 60 § 3, zwłaszcza gdy rola sprawcy w popełnieniu przestępstwa była podrzędna, a przekazane informacje przyczyniły się do zapobieżenia popełnieniu innego przestępstwa.

§ 2. **Odstępując od wymierzenia kary, sąd może również odstąpić od wymierzenia środka karnego, nawiązki na rzecz Skarbu Państwa oraz przepadku, chociażby jego orzeczenie było obowiązkowe.**

Odstąpienie od wymierzenia kary

- Wypadki przewidziane w ustawie m.in.:
 - > art. 14 § 2 k.k. – przy usiłowaniu nieudolnym,
 - > art. 22 § 2 k.k. – wobec podżegacza i pomocnika, jeżeli czynu zabronionego nie usiłowano dokonać,
 - > art. 25 § 2 k.k. – przekroczenie granic obrony koniecznej,
 - > art. 26 § 2 k.k. – przekroczenie granic stanu wyższej konieczności,
 - > art. 150 § 2 k.k. – wyjątkowe wypadki zabójstwa eutanatycznego,
 - > art. 216 § 3 k.k. – wywołanie zniewagi przez pokrzywdzonego,
 - > art. 217 § 2 k.k. – wywołanie naruszenia nietykalności cielesnej przez pokrzywdzonego.

Odstąpienie od wymierzenia kary

- Art. 60 § 3 k.k.
- Warunki:
 - > sprawca współdziałał z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa,
 - > sprawca ujawnił wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące:
 - osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa
 - istotnych okoliczności popełnienia przestępstwa,
 - > rola sprawcy w popełnieniu przestępstwa była podrzędna,
 - > przekazane informacje przyczyniły się do zapobieżenia popełnieniu innego przestępstwa.

Odstąpienie od wymierzenia kary na rzecz środka karnego

- Art. 59. k.k.

Jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 3 lat albo karą łagodniejszego rodzaju i społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna, sąd może odstąpić od wymierzenia kary, jeżeli orzeka jednocześnie środek karny, przepadek lub środek kompensacyjny, a cele kary zostaną w ten sposób spełnione.

- **Warunki:**

- > Zagrożenie przestępstwa karą pozbawiania wolności nieprzekraczającą 3 lat albo karą łagodniejszego rodzaju
- > Społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna,
- > Orzeczenie przez sąd środka karnego, przepadku lub środka kompensacyjnego,
- > Spełnienie celów kary.

Odstąpienie od wymierzenia kary przy nadzwyczajnym złagodzeniu kary

- Art. 60 § 7 k.k.

Jeżeli czyn zagrożony jest więcej niż jedną z kar wymienionych w art. 32 pkt 1-3 (**kara grzywny, ograniczenia wolności, pozbawienia wolności**), nadzwyczajne złagodzenie kary polega na odstąpieniu od wymierzenia kary i orzeczeniu środka karnego wymienionego w art. 39 pkt 2-3, 7 i 8 (**nakaz i zakazy**), środka kompensacyjnego lub przepadku; przepisu art. 61 § 2 nie stosuje się (**odstąpienie od wymierzenia środka karnego przy odstąpieniu od wymierzenia kary**).

Warunkowe umorzenie postępowania

- ◉ Instytucja poddania sprawcy próbie.
- ◉ Może być stosowane przez sąd.
- ◉ Okres próby: od 1 roku do 3 lat; biegnie od uprawomocnienia się orzeczenia;
- ◉ Cechy:
 - > Brak kary,
 - > Brak wyroku skazującego,
 - > Ograniczone postępowanie karne.

Warunkowe umorzenie postępowania

○ Przesłanki zastosowania:

- > popełnione przestępstwo jest zagrożoną karą przekraczającą 5 lat pozbawienia wolności,
- > sprawca nie był dotychczas karany za przestępstwo umyślne,
- > istnieje pozytywna prognoza kryminologiczna co do tego, że sprawca pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa,
- > wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne,
- > okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości.

Warunkowe umorzenie postępowania

- **Fakultatywne** oddanie przez sąd sprawcy w okresie próby pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym.
- Fakultatywne nałożenie przez sąd na sprawcę obowiązków
- **Obligatoryjne** nałożenie przez sąd na sprawcę:
 - > obowiązku naprawienia szkody w całości albo w części,
 - > obowiązku zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (w miarę możliwości),
 - > obowiązku zapłaty nawiązki zamiast naprawienia szkody/zadośćuczynienia.

Warunkowe umorzenie postępowania – obowiązki próby

1. zobowiązanie sprawcy przez sąd do:
 - informowania sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby,
 - przeproszenia pokrzywdzonego,
 - wykonywania ciężącego na nim obowiązku łożenia na utrzymanie innej osoby,
 - powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających,
 - poddania się terapii uzależnień,
 - poddania się terapii, w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji,
 - uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych
 - powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób,
 - opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym

OBOWIĄZKI W OKRESIE PRÓBY

FAKULTATYWNE	<ol style="list-style-type: none">1. oddanie przez sąd sprawcy w okresie próby pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym,2. zobowiązanie sprawcy przez sąd do:<ul style="list-style-type: none">• informowania sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby,• przeproszenia pokrzywdzonego,• wykonywania ciężącego na nim obowiązku łożenia na utrzymanie innej osoby,• powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających,• poddania się terapii uzależnień,• poddania się terapii, w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji,• uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych• powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób,• opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym3. orzeczenie przez sąd świadczenia pieniężnego (art. 39 pkt 7 k.k.)4. orzeczenie przez sąd zakazu prowadzenia pojazdów do lat 2.
OBLIGATORYJNE	<ol style="list-style-type: none">1) nałożenie przez sąd na sprawcę:<ul style="list-style-type: none">• obowiązku naprawienia szkody w całości albo w części,• obowiązku zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (w miarę możliwości),• obowiązku zapłaty nawiązki zamiast naprawienia szkody/zadośćuczynienia

Podjęcie warunkowo umorzonego postępowania

FAKULTATYWNE	<ol style="list-style-type: none">1. sprawca w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności:<ul style="list-style-type: none">• gdy popełnił inne niż przestępstwo umyślne, za które został prawomocnie skazany,• jeżeli uchyla się od dozoru, wykonania nałożonego obowiązku lub orzeczonego środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku,• nie wykonuje zawartej z pokrzywdzonym ugody;2. sprawca po wydaniu orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania, lecz przed jego uprawomocnieniem się, rażąco narusza porządek prawny, a w szczególności gdy w tym czasie popełnił przestępstwo.
OBLIGATORYJNE	<ol style="list-style-type: none">1. sprawca w okresie próby popełnił przestępstwo umyślne, za które został prawomocnie skazany;2. zaistniały okoliczności z pkt. 1 fakultatywnych po udzieleniu sprawcy przez sądowego kuratora zawodowego pisemnego upomnienia.

Podjęcie warunkowo umorzonego postępowania

- ◉ Warunkowo umorzonego postępowania karnego nie można podjąć później niż w ciągu **sześciu miesięcy od zakończenia okresu próby**, nawet wówczas gdy spełnione były warunki do jego podjęcia.
- ◉ Konsekwencje:
 - > Brak możliwości pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności karnej z tytułu popełnienia przestępstwa, co do którego postępowanie karne warunkowo umorzono.

LITERATURA:

- ◉ Gardocki L., *Prawo karne*, Warszawa 2019
- ◉ Pohl Ł., *Prawo karne. Wykład części ogólnej*, Warszawa 2019